

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1924 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om höjning av vissa industritullar. (1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 148, har herr Lithander m. fl. föreslagit höjning av åtskilliga industritullar. I motiveringen till förslaget har anförts, att de varor, som enligt motionärernas mening i första hand borde komma i fråga vid den föreslagna tullförhöjningen, vore hänförliga till nedan angivna rubriker i tulltaxan:

»Trävaror m. m.: nr 251—256, 259—262, 277;

Papper och tryckalster m. m.: nr 309—313, 318, 319, 320—322;

Spånadsämnen ur djur- och växtriket samt därav framställda varor: nr 377—393, 396—408, 410, 412, 415, 416, 421—424, 426, 427, 429, 430, 432—435, 437, 438, 440, 441, 443, 446—448, 450, 454—467, 469, 471—473, 477—494, 499, 501, 502, 506—542, 544—546, 548, 550, 551, 554, 557—560, 565, 567, 570, 571, 573, 575—577, 587, 588, 590—604, 611—612, 617—620, 622, 623;

Lervaror: nr 664, 667—676;

Glas och glasvaror: nr 682—686, 692, 694—698, 702—705;

Metaller: nr 715—718, 720, 722, 724, 726—736, 738, 739, 742 b, 743—745, 747—766, 768, 774—788, 790—810, 812—827, 829—836, 839—846, 848—851, 857, 860—868, 871, 875—896 med därvid fogad anmärkning, 898—903, 905—911, 913—920, 922—931, 935—938, 941—945, 948—952, 961—963;

Maskiner, apparater, fartyg och fordon: nr 979—991, 993—1001, 1003, 1005—1016, 1018—1028, 1035—1046, 1052—1064, 1067, 1071, 1073—1081, 1090—1092, 1094—1097.

Varor, ej annorstädes upptagna: nr 1270 och 1271 med därvid fogad anmärkning 1 samt 1280—1284.»

I anslutning till den nu återgivna uppräknigen hava motionärerna hemställt,

»att riksdagen ville besluta, att tullsatserna för ovan uppräknade och eventuellt andra varuslag måtte från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, förhöjas med 50 procent, dock att, i de fall då på grund av de s. k. lyxtullarnas införande förhöjningar i tullsatserna vidtagits i fråga om vissa av ovannämnda tulltaxerubriker, den av oss begärda tullregleringen endast skall utgöra 50 procent å den tullsats, som gällde före lyxtullarnas införande.»

Förslag liknande det föreliggande hava under senare år, alltsedan im- Utskottet.
porten började komma i gång efter kriget, vid upprepade tillfällen under- 1920 års riks-
stälts riksdagens prövning. dag.

Sålunda väcktes vid 1920 års riksdag i motionsväg förslag dels av friherre Fleming (motion nr 108 i första kammaren) om förhöjning med 100 procent av alla viktullar, i den mån gällande handelsavtal icke lade hinder i vägen härför, och dels av herr Lithander m. fl. (motion nr 113 i andra kammaren) om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om snabba åtgärder för en provisorisk höjning i erforderlig utsträckning av gällande tullsats.

Motiveringen för det förstnämnda yrkandet utgick i huvudsak från statsfinansiella synpunkter, men i motionen framhölls även, att viktullarna borde ändras i proportion till de ändrade varuvärdena. Sistnämnda skäl var det bestämmande för det senare av de båda återgivna förslagen, i vilket motionärerna utgingo från uppfattningen, att det tullskydd, som vid tiden för tullsaternas fastställande varit nog så effektivt för den svenska industrien, i samband med den allmänna prisnivåns höjning blivit fullständigt illusoriskt. Denna mening belystes i motionen genom en sammanställning, som för åtskilliga varuslag utvisade, bland annat, tullskyddets minskning i procent av varuvärdet från 1913 till 1919.

Bevillningsutskottet, som behandlade nyssnämnda motioner tillsammans med åtskilliga andra frågor, som rörde tullbevillningen (betänkande nr 11), förklarade beträffande den nyss återgivna bevisningen, att utskottet funne densamma icke vara hållbar. Detta utvecklades närmare på följande sätt.

»Om en efter vikt fastställd skyddstull genom varans ökade marknadsvärde kommer att motsvara en betydligt lägre procent av varuvärdet än den ursprungliga, så är därmed icke givet, att tullens skyddsvärde blivit mindre. Klart torde nämligen vara, att ett tullskydd, för så vitt det är rätt avvägt, icke bestämts efter varans värde utan i förhållande till de merkostnader, den inhemska tillverkningen har att bära i jämförelse med konkurrerande utländsk produktion. Endast i det fall, att dessa merkostnader ökats i samma grad som penningvärdet fallit, blir därför det minskade penningvärdet ett uttryck för industriens behov av ökat tullskydd. — — — — —

Det synes utskottet vara angeläget att i detta sammanhang framhålla de allvarliga vådor för industrien, som ett för högt tillmätt tullskydd medför. I vissa fall kan härigenom uppmuntran givas åt industrier, vilka sakna naturliga förutsättningar för fortbestånd, i andra fall kan följden bli en osund inhemska konkurrens, i åter andra fall kan utländsk industri föranledas att under tullskyddets hägn anlägga konkurrerande fabriker inom landet.»

De sålunda återgivna principiella skälen återropades även gent emot det ovan först nämnda förslaget, i den mån detsamma avsåge industritullarna.

Bevillningsutskottets ovannämnda betänkande godkändes i berörda del av riksdagens båda kamrar.

1921 års
riksdag.

Vid 1921 års riksdag väcktes två väsentligen likalydande motioner, nämligen nr 119 i första kammaren av herr Vennersten m. fl. och nr 181 i andra kammaren av herr Lindman m. fl., vilka syftade till att riksdagen måtte, sedan närmare utredning verkställts, beträffande ett betydande antal industri-

tullar besluta sådana tullförhöjningar, som med hänsyn till omständigheterna kunde befinnas nödiga eller nyttiga. Till ledning vid utväljandet av de tullsats, som borde höjas, meddelade motionärerna en förteckning över varuslag och tulltaxerubriker, för vilka tullförhöjning begärts av intresserade industrier. Även förekom vid 1921 års riksdag en proposition, nr 356, i vilken föreslogs höjning dels med 100 procent av ett halvt tusental vikt- eller stycketullsats och dels med 30 procent av vissa värdetullsats. Propositionen utgjorde resultatet av en inom handelsdepartementet verkställd utredning av frågan om tullskydd åt för landet särskilt betydelsefulla och för utländsk konkurrens kännbart utsatta industrier.

I det betänkande, nr 4, som bevillningsutskottet avgav i anledning av de båda nyssnämnda motionerna, förekom följande uttalande.

»En allmän tullförhöjning av den omfattning, som i de föreliggande motionerna åsyftas, kan utskottet icke finna tillräddig. En sådan skulle nämligen, bland annat, i hög grad motverka det prisfall, som även i vårt land sedan någon tid gör sig gällande. Konsumenterna skulle således icke komma i åtnjutande av de prisnedsättningar, som redan ägt rum på världsmarknaden; och den minskning i produktionskostnaderna, som för närvarande kan förväntas, skulle förhindras eller försvåras, vilket skulle inverka i hög grad menligt på den inhemska industriens konkurrenskraft.»

I sitt betänkande, nr 43, i anledning av nämnda proposition framhöll bevillningsutskottet, efter att hava erinrat om ovanberörda, i handelsdepartementet verkställda utredning, att ur densamma, vilken som nämnts avsett att utreda frågan om tullskydd åt för landet särskilt betydelsefulla och för utländsk konkurrens kännbart utsatta industrier, framgått ett förslag, som innefattade, att ett högst betydande antal tullsats skulle höjas.

Härefter anförde utskottet:

»Om det sålunda måste anses fastslaget, att det icke låter sig göra att till ett fåtal rubriker i tulltaxan begränsa en tullförhöjning, som överhuvud skall vara av någon som helst betydelse, så är därmed givet, att utvägen att genom högre tullar hjälpa industrien icke kan anlitas, utan att därigenom i vidsträckt omfattning motarbetas det prisfall, som för närvarande pågår. Da enligt utskottets mening en förutsättning för att den svenska industrien skall kunna återvinna sin konkurrenskraft är, att dess produktionskostnader nedbringas, och då en dylik utveckling obetingat motverkas av sådana omfattande tullförhöjningar, som här sålunda äro i fråga, har utskottet kommit till den uppfattningen, att ett bifall till den föreliggande propositionen icke skulle ens för industrien lända till varaktigt gagn och att överhuvud vår industri i nuvarande ekonomiska depressionsläge icke har verklig nytta av tullförhöjningar. Att konsumenternas intresse att i tider av minskad köpkraft komma i åtnjutande av de prisnedsättningar, som läget på världsmarknaden medgiver, skulle genom sådana åtgärder i hög grad motverkas, ligger i öppen dag.

Beträffande den föreliggande propositionen vill utskottet slutligen framhålla, att ett bifall till densamma skulle högst väsentligt rubba den jämvikt mellan industriens och jordbrukets tullskydd, som ingår i det rådande tullsystemet.»

På bland andra nu återgivna skäl hemställde utskottet, att propositionen nr 356, utom i vad densamma avsåge vissa rubriker, över vilka utskottet sedermera i annat sammanhang avgav betänkande, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Denna hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar.

Den föreliggande motionen.

I motiveringen till det föreliggande förslaget har anförts, att detsamma avsåge icke tullförhöjningar i egentlig mening utan endast en reglering av vissa viktullar efter den förändring, prisnivån sedan 1913 undergått, därvid syftet vore att så nära som möjligt återställa tullsatserna till den effektivitet, de skulle ha haft, därest en försämring av penningvärdet icke inträffat. För att styrka behovet av en dylik reglering av åtskilliga viktullsatsers hava motionärerna anförts vissa ur »Kommersiella meddelanden» hämtade siffror, vilka visa, bland annat, en stegring av importen under år 1923 i jämförelse med importen under år 1922. I fråga om de varugrupper, denna importstegring innefattar, hava motionärerna uttalat den uppfattningen, att visserligen råvaruimporten ökats, men att samtidigt en mycket kraftig stegring ägt rum i importsiffrorna för ett stort antal hel- och halvfabrikat. Såsom belägg härför hava motionärerna åberopat en motionen såsom bilaga åtföljande »uppgift angående importen till Sverige av vissa viktigare varuslag under åren 1913, 1920, 1921, 1922 och 1923».

Ett särskilt skäl att nu vidtaga den ifrågasatta regleringen hava motionärerna funnit i den omständigheten, att prisnivån sedan någon tid tillbaka hållit sig relativt stabil.

Utskottets yttrande.

Gent emot den ovan återgivna grundtanken i den föreliggande motionen, nämligen att viktullarna böra regleras så, att de utgöra ungefär samma procent av varuvärdet som då de fastställdes, kan utskottet åberopa det principiella uttalande i denna fråga, som gjordes av 1920 års bevillningsutskott och som ovan (sid. 2) återgivits. Bevillningsutskottet vill sålunda alltjämt hävda den uppfattningen, att även ur protektionistisk synpunkt en skyddstull icke kan försvaras annorledes än genom påvisandet av merkostnader, som belasta den ifrågavarande svenska industrien i jämförelse med konkurrerande utländsk industri, samt att skyddstullsatsers följaktligen böra avvägas i förhållande till dylika merkostnader och icke till varuvärdet, som enligt utskottets mening saknar varje betydelse, då det gäller att bestämma dylika tullsatsers belopp. Några skäl, som ur den sålunda angivna synpunkten skulle motivera förslaget, hava av motionärerna icke anförts och torde svårigen, utom möjligen i vissa undantagsfall, kunna förebibras.

För att kunna bedöma betydelsen av den i motionen omnämnda importökningen har utskottet låtit uppgöra nedan införda sammanställning, vilken utvisar importvärdenas fördelning, absolut och procentuellt, på olika varugrupper dels under normalåret 1913 och dels under åren 1920—1923.

Sveriges import åren 1913 och 1920-23, fördelad å huvudgrupper.

Grupper	1 9 1 3		1 9 2 0		1 9 2 1		1 9 2 2		1 9 2 3 ¹	
	1,000 kr.	%	1,000 kr.	%	1,000 kr.	%	1,000 kr.	%	1,000 kr.	%
Närings- och njutningsmedel ...	184,460	21.8	691,121	20.9	380,579	30.2	254,170	22.8	318,611	23.7
Råvaror	334,196	39.8	1,044,441	31.5	286,782	22.8	310,821	27.9	410,534	30.6
Halvfabrikat	121,292	14.8	477,176	14.4	124,833	9.9	148,083	13.3	162,884	12.1
Helfabrikat	206,590	24.4	1 101,373	33.2	466,525	37.1	401,088	36.0	450,231	33.6
Totalimport	846,538	100.0	3,314,111	100.0	1,258,719	100.0	1,114,162	100.0	1,342,260	100.0

¹ 1923 års siffror äro ej fullt jämförbara med de föregående årens, enär de äro grundade på månadsstatistikens värdesiffror, vilka ej tillåta samma detaljerade uppdelning som årsstatistikens.

I motionen har påpekat, hurusom, i den mån importökningen innefattar råvaror, densamma tyder på uppsving inom industrien. Nu visar det sig, om man till en början ser på siffrorna för 1922 och 1923, att importökningen är avsevärt större inom råvarugruppen än inom någon av de andra grupperna samt att såväl halvfabrikat som i synnerhet helfabrikat utvisa procentuell minskning i importen.

Av siffrorna i övrigt framgår bland annat, att råvaruimporten, som var minst år 1921, sedan dess befinner sig såväl absolut som procentuellt i kraftig stegring, utan att dock hava nått upp till 1913 års procentuella belopp, samt att importen av helfabrikat procentuellt minskats sedan år 1921.

I avseende å det procentuella förhållandet mellan importen av råvaror och importen av helfabrikat har det syntts utskottet, att den ifrågavarande sammanställningen utvisar sedan år 1921 en tendens i riktning mot läget under normalåret 1913. De numera tillgängliga siffrorna giva följaktligen, såvitt utskottet kunnat finna, icke stöd åt de farhågor, som kommit till uttryck i motionen.

Att den rådande stabiliteten i prisleförhållandena skulle utgöra ett särskilt skäl för att nu genomföra de påyrkade tullförhöjningarna, kan utskottet icke finna. Den med stora offer åstadkomna jämvikten i prisläget skulle nämligen utan tvivel, därest tullförhöjningar vidtoges av den omfattning, motionärerna avse, förbytas i prisstegring med alla därav följande svårigheter även för industrien och näringslivet i dess helhet.

I fråga härom vill utskottet åberopa 1921 års bevillningsutskotts ovan (sid. 3) återgivna uttalanden.

De sålunda anförda och åberopade skälen mot de föreslagna tullförhöjningarna vinna i styrka, då man aktger därpå, att de i motionen föreslagna tullförhöjningarna i betydande utsträckning avse nödvändighetsvaror av skilda slag, bland annat vissa för byggnadsverksamheten erforderliga fabrikat.

Utom vad sålunda anförts har utskottet nu anledning att hänvisa till den enhälliga uppfattning i fråga om riktlinjerna för vår penningpolitik,

som kom till uttryck under kamrarnas överläggningar den 26 nästlidna januari vid behandlingen av bankoutskottets utlåtande (nr 3) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 10) angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld. Därvid hävdades från olika partiers sida liksom även av chefen för finansdepartementet, att en ny inflation borde undvikas. Särskilt vill utskottet erinra, att finansministern, som upptog till granskning vissa under pressdiskussionen i valutafrågan framkomna krav, avseende en omläggning av vår valutapolitik i syfte att ernå paritet med det engelska pundet i stället för med dollarn, med mycken bestämdhet förklarade sig anse, att den försämring av penningvärdet, som härav skulle följa, icke kunde bliva till någon verklig nytta för näringslivet i stort sett.

Det har syns utskottet uppenbart, att de i den förevarande motionen avsedda tullförhöjningarna skulle komma i strid med den sålunda uttalade uppfattningen om angelägenheten av att icke försämrå vårt penningvärde.

Av sålunda anförda skäl och med vidhållande av de principiella uttalanden, som bevillningsutskottet vid 1920 och 1921 års riksdagar gjort för att angiva sin ställning till förslag av liknande innebörd som det förevarande, får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:148 av herr Lithander m. fl., om höjning av vissa industritullar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 februari 1924.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, Rune, Ericson i Obergå, Pers, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Sköld, Lithander, Hedlund i Östersund, Olsson i Golvvasta, Lövgren, Heyman. Alexis Björkman. Carlsson i Gävle. Åström. Björklund och Olsson i Gävle.

Reservation

av herrar friherre *Fleming*, *Antonsson*, *Jönsson* i Boa, *Lithander* och *Heyman*.